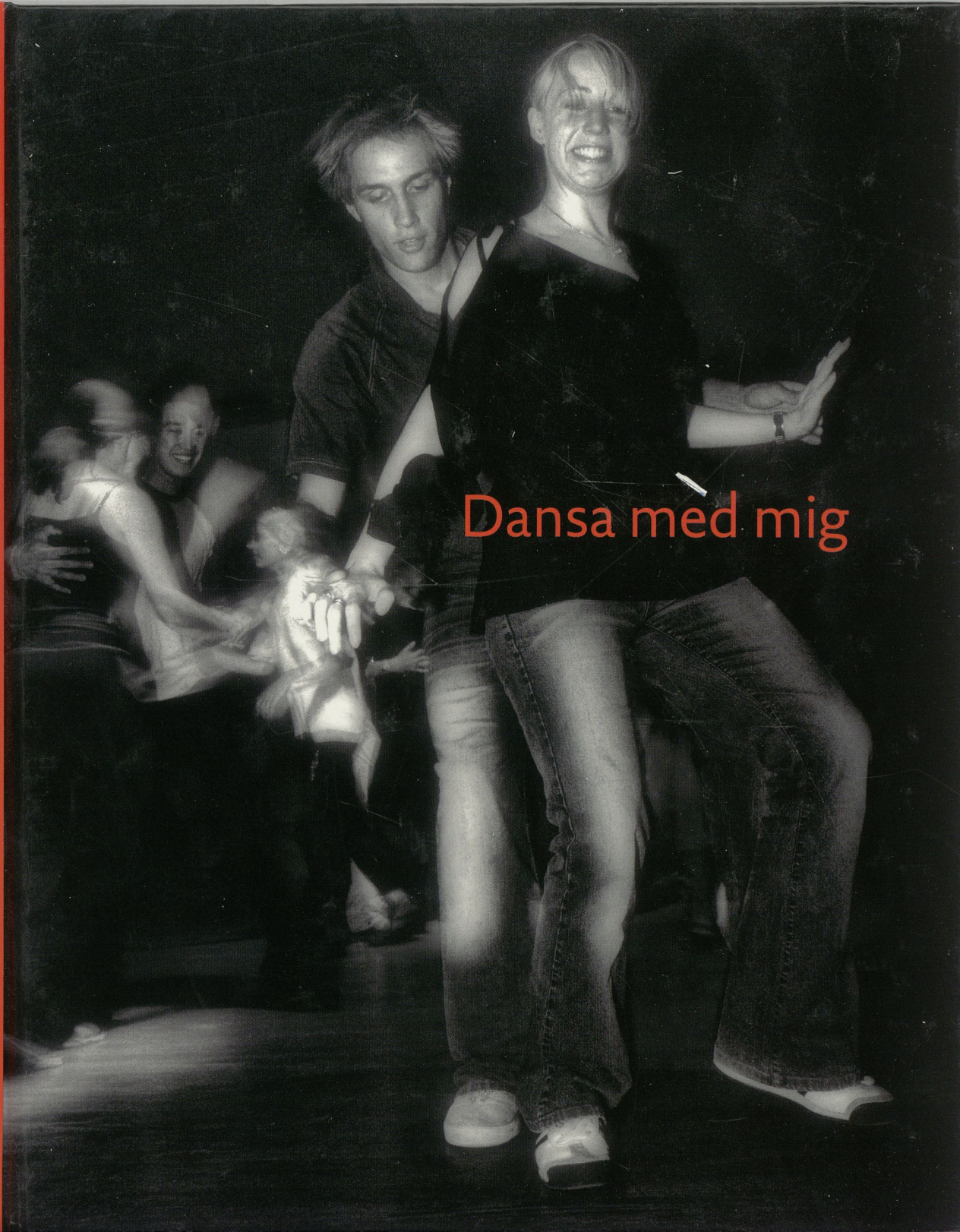

Dansa
med mig

FATABUREN 2006

Dansa med mig

Dansa med mig

NORDISKA MUSEETS OCH SKANSENS ÅRSBOK 2006

FATABUREN Nordiska museets och Skansens årsbok, är en skatt av kulturhistoriska artiklar som publicerats under mer än ett sekel.

Årsboken började som ett häfte med rubriken »Meddelanden«, redigerat 1881 av museets grundare Artur Hazelius för den stödjande krets som kallades Samfundet för Nordiska museets främjande. 1884 publicerades den första kulturhistoriska artikeln och när publikationen 1906 bytte namn till »Fataburen. Kulturhistorisk tidskrift« kom de vetenskapliga uppsatserna att dominera innehållet. Från och med 1931 fick årsboken Fataburen en mer populär inriktning och i stora drag den form som den har idag. Fataburen har sedan dess förenat lärdom och sakkunskap med syftet att nå en stor publik.

Fataburen är också en viktig länk mellan Nordiska museet och Skansen, två museer med en gemensam historia och en gemensam vänförening. Varje årsbok har ett tematiskt innehåll som speglar insatser och engagemang i de båda museerna, men verksamhetsberättelserna trycks numera separat och kan rekvideras från respektive museum.

Ekonomiskt stöd från Nordiska museets och Skansens Vänner gör utgivningen av Fataburen möjlig.

Fataburen 2006
Nordiska museets förlag
Box 27820
115 93 Stockholm
www.nordiskamuseet.se

© Nordiska museet och respektive författare

Redaktör Christina Westergren

Bildredaktör Birgit Brånvall

Omslag och grafisk form Lena Eklund

Omslagsbild foto A. Jeremy P. Lawrence, www.futtfuttfuttfotography.com

Baksidesbild ur boken (s. 193)

Bilder på för- och eftersättsblad foto Birgit Brånvall 2006 © Nordiska museet

Foto s. 2 Fotografi i Nordiska museets arkiv, fotograf ej känd

Tryckt hos Fälvh & Hässler, Värnamo 2006

ISSN 0348 971 X

ISBN 91 7108 506 8

Festivalen Subörb i Alby 2005. Foto Mats Landin.

Streetdance

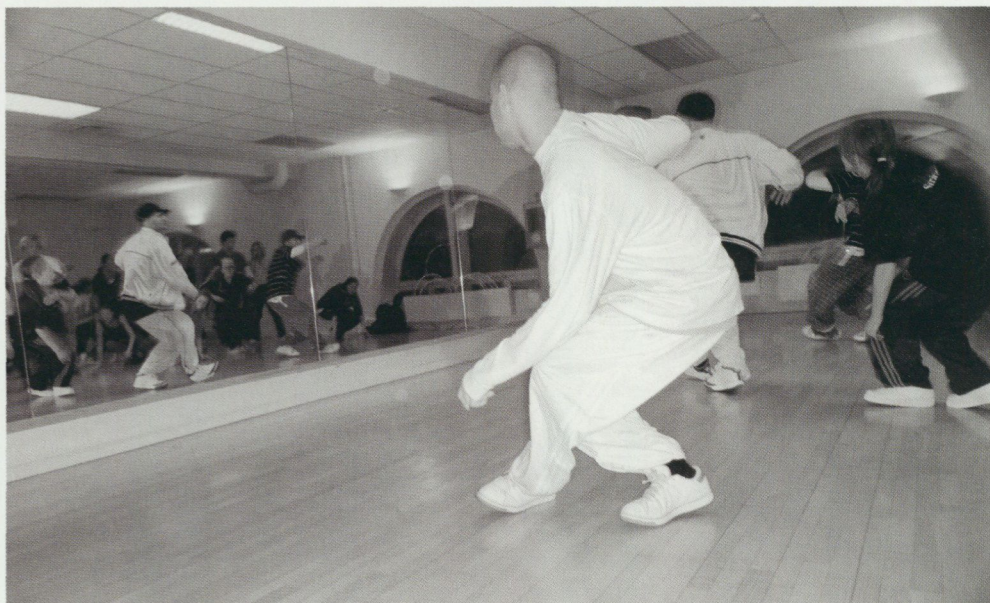
– på väg från gatan?

Hösten 2005 satte Danshögskolans elever i streetdance upp en föreställning på Orienteatern i Stockholm. Föreställningen heter *Vi är dom* och genom att blanda hiphopen med poesi och egna berättelser i en unik scenshow har streeten plötsligt blivit konst. Det kan tyckas paradoxalt att dansa gatudans på scen, att den dans som grundades på gatan i Bronx i slutet på 70-talet lyfts in i de fina salongerna och etableras som egen genre på Danshögskolan. Men kanske är det fråga om en typisk utveckling. På samma sätt som graffitin tog sig in på konsthögskolorna och jazzen och afromusiken på musikhögskolorna var Danshögskolan ett steg på streetens väg mot en ny publik och kanske också nya utövare. Steget var inte så långt efter det stora genombrottet för dansgruppen *Bounce* i slutet av 90-talet. Dansgruppen, bestående av sju tjejer och killar, gjorde streetdance erkänd och deras shower gav enormt gensvar hos publiken. Numera erbjuder nästan alla dansskolor kurser i streetdance.

Ju populärare streetdance blir desto fler tjejer blir aktiva i den

ANNA FOUGANTHINE

är kulturvetare och har under sin praktikperiod arbetat med intervjuundersökningar vid Nordiska museet.

Elever på Danscenter i Stockholm 2006. Foto Mats Landin. © Nordiska museet.

dansform som är en av de få där killarna fortfarande dominerar. Ett lysande undantag från den stereotype streetdansaren är Krazee Grandma, en 66-årig b-girl från Stockholm som blivit något av en legend inom streetkulturen.

Stilar och personligheter

Streetdance är egentligen ett samlingsnamn på en mängd olika dansstilar. Man brukar prata om två olika skolor: Old School och New School. Till den äldre skolan räknas locking, boogaloo, popping och breaking.

Locking är lite clownaktig och har hämtat sina rörelser från pantomimen med tydligt överdrivna rörelser från vardagen, t.ex. titta på klockan eller vrida på hatten.

Boogaloon är lite robotliknande med vågrörelser som fortplantar sig i kroppen. Stilen brukar förknippas med Michael Jackson och moonwalken är ett exempel på en boogaloorörelse som artisten både givit namn och utseende åt. Det handlar om illusioner och även om rörelserna är robotliknande rör det sig i allra högsta grad om dans.

Popping karakteriseras av ryckningar och sammandragningar i kroppen. Stilen sägs vara den svåraste av streetstilarna. Den är också lite robotlik fast mjukare än boogaloon, och för att markera en rörelses avslutning fryser man den med ett ryck.

Breaking är akrobatisk och innehåller många snabba steg. Grunderna kommer från de afrikanska danserna och inspiration hämtas även från kampsporter.

New School är den kollektiva benämningen på de nya dansuttrycken som förutom rötterna i locking och boogaloo inspirerats från afrikanska danser och jazz. Ofta faller koreografin i hiphopvideor i New School-kategorin. Dancehall är ett exempel på en New School-stil som ofta dansas av kvinnorna i videorna, en sensuell och ganska utmanande stil som dansas till musik som kallas ragga. Dancehall kan också beskrivas som en snabb och dansant form av reggae och den har sitt ursprung i de afrikanska danserna.

Förutom alla olika stilar av streetdance finns det en mängd variationer inom stilarna. 21-åriga Tomas dansar streetdance sedan endast två år tillbaka men har utvecklats så pass mycket under den tiden att han dragit igång en egen klass på Fryshuset i Stockholm. Cirka 20 intresserade nybörjare tittar intensivt på de stegkombinationer han visar framför den stora spegelväggen i källarlokalen. Tomas är mån om »att ge rätt bild utav streetdance« samtidigt som han poängterar att det inte finns några gemensamma åsikter hos streetare i Sverige. Det handlar om att hitta sin egen stil, att behärska tekniken och uttrycka den på ett personligt sätt. I och med denna strävan att hitta ett personligt uttryck utvecklas dansen hela tiden. Det är lätt att hamna i fack men det finns många valmöjligheter och mycket beror på dansarens kroppsliga förutsättningar.

»Själv är jag explosiv och gillar att variera min dans hela tiden: jobba uppe och nere om vartannat.« Tomas ögon lyser när han pratar om dansen och under vårt samtal nämner han flera gånger ordet glädje. Glädje, kickar och drog som metafor för

det beroende han känner av att dansa så fort han hör musik.

Breakdance är ett begrepp myntat av media, en benämning på den streetdancegenren som är ett av hiphopens fyra element – breaking. Dansarna själva kallar sig för breakare eller b-boys respektive b-girls. Hiphopens tre övriga element är graffiti, rap och DJ-ande, det senare karakteriseras av så kallad scratching, som innebär att diskjockeyn tvingar skivtallriken fram och tillbaka med handen för att åstadkomma ett skrapande ljud. Breaking började bland fattiga svarta ungdomar på gatorna i Bronx, New York, men spred sig snabbt till diskoteken. Vissa menar att begreppet b-boy kommer från de killar som tog några snabba steg då diskjockeyn tog en break mellan ett par låtar. Man illustrerade hur musiken lät.

Idag när man pratar om hiphop syftar man oftast på musikgenren och associerar ofta rapmusiken till en särskild klädstil och en våldsam och sexistisk machokultur. Men de som är insatta hävdar att den bilden är falsk (och skapad av media även den) och att den egentligen inte har någonting att göra med vad hiphopen faktiskt står för. Hiphop bygger ursprungligen på diskjockeyn Afrika Bambaatas idé om en »Zulu nation«, ett samhälle där konflikter motverkas med dans-, musik- och graffitiövlingar och en ideologi som vänder sig mot våld, droger och rasism. Som musikalisk genre har hiphopen sitt ursprung i 1970-talets Bronx då man började rappa över instrumentala versioner av kända diskohits. Genren utvecklades snabbt i olika riktningar och tog sig många olika uttryck. Musiken är som ett slags kollage där en massa element sätts ihop. På samma sätt kan man säga att streetdance är ett kollage av rörelser och former som för enkelhetens skull har samlats under ett begrepp.

Breaking var ett sätt för de utan privilegier att uttrycka sig och

att ifrågasätta sociala regler och normer för vad som kunde göras med musik, utrustning, människor och rum. Niclas är 24 år och har breakat i drygt tre år. Han berättar att även om dansen idag är öppen för alla finns den där känslan av »du mot resten av världen« kvar. Gatukänslan blir tydlig när det kommer till battling som är det enda sättet för en breakare att verkligen testa sig själv och utmana andra.

Battles är en tävling som går ut på att man med steg, kombinationer och akrobatik gör ett bättre uppträdande än sin utmanare. En annan viktig faktor i battle är attityden. Den ska vara tuff och aggressiv och en viktig komponent i tävlingen är att på olika sätt håna sin motståndare. Pantomim används t.ex. för att visa att motståndaren är skräp genom att låtsas knöla ihop denne som ett papper och kasta bort det, eller genom att med en osynlig kvast sopa bort smutsen efter att motståndaren gjort sitt framträdande. Ögonkontakt är bland det viktigaste i battle och ofta »fryser« man en rörelse för att effektivt kunna spänna ögonen i sin motståndare.

Niclas berättar hur tanken på battling ständigt är närvarande som en sporre under träningen. Under uppvärmningen skojar det en del, dansarna låtsas vara nybörjare och gör överdrivna rörelser och nybörjarfel som ser komiska ut. Detta kan ses som ett sätt att förlöjliga den egna kroppen och själva dansen innan allvaret börjar. För när uppvärmningen väl är över sätter allvaret in med fokusering på steg och rörelsekombinationer.

In i ringen

Streetdansare träffas ibland i så kallade jams. Det kan vara en lokal eller någonstans utomhus där dansarna samlas och dan-

Subörb i Alby 2005. Foto Mats Landin.

sar tillsammans i en eller flera stora ringar. Det finns en DJ och här finns tillfälle att lära av andra dansare, visa upp sig och bara njuta av att röra sig till musiken. Ofta är det någon som hoppar in i ringen och dansar under glada tillrop från de övriga. Denna feedback kallas för props och är den uppmuntran som dansare får framförallt när de gjort något krävande och snyggt, men som även ges till nybörjare för att stötta och stärka deras självförtroende. Att hoppa in i ringen som nybörjare är en traumatisk upplevelse men en nödvändighet om man vill utvecklas.

Subörb i Alby 2005.
Foto Mats Landin.

Även här är gaturötterna tydliga: jamsens struktur och sättet folk dansar på ger en känsla av sammanhållning och gemenskap. Människor som spontant träffas för att lyssna på musik och dansa tillsammans.

Se men också göra

Många danser är både kollektiva och individuella, det kanske till och med är typiskt att dans både är en uppvisning för andra och ett uppgående i gruppen. Street kombinerar åskådare och utövare i samma framförande i ett mönster som verkar dagsaktuellt, men som samtidigt kan kännas igen i tidigare dansformer.

Mellan scen och dansgolv finns många band, ofta har dansuppvisningar skapat nya danser på dansgolvet, men rörelsen går i båda riktningarna. Folkliga danser har blivit koreograferade – och stelnade – folkdansuppvisningar, som sedan haft betydelse för dansintresset och dansutvecklingen bland vanligt folk.

Street är på väg från gatan till scenen och dansskolorna. Hur kommer uppmärksamheten att påverka den grupp-känsla som hittills varit ett av dansens kännetecken? Och hur kommer själva dansen att utvecklas? Kommer det akrobatiska och svåra att bli ännu svårare och mer sevärt för publiken eller kommer dansen även i framtiden att vara något för var och en? Kommer gaturötterna att klippas av, eller kommer street att växa sig starkare i nya grupper?

Enligt tidningen *Metro* den 13 januari 2006 kan den som följer råden i Metros och Bounces dansskola bli kung eller drottning på dansgolvet redan efter en dag. Dansens väg från gatan tycks inte sluta på scenen.

Subörb i Alby 2005. Foto Mats Landin.